

ПРІОРИТЕТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ «СПОРТ ДЛЯ ВСІХ»

Ольга ЖДАНОВА, Любов ЧЕХОВСЬКА, Наталія ГОРОДНІЙ

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Результати вивчення інформації про діяльність десяти обласних центрів, системно-функціонального аналізу планування діяльності Всеукраїнського та Львівського обласного центрів «Спорт для всіх» виявили пріоритетними заплановані обсяги діяльності з проведення масових заходів змагальної спрямованості та недостатню увагу до організації та проведення щоденних оздоровчих занять з населенням за місцем проживання та відпочинку.

Ключові слова: спорт для всіх, центри фізичного здоров'я населення, пріоритети та недоліки планування діяльності.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетів державної політики у сфері фізичної культури і спорту є вирішення проблеми доступності фізкультурно-оздоровчих та масових спортивних занять для різних верств населення. В характеристиці стану сфери фізичної культури і спорту України, яка міститься у Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, зазначено, що лише 13 % населення залучено до занять фізичною культурою і спортом і за цим показником наша країна посідає одне із останніх місць в Європі. У Національній доктрині зазначається, що першочергового значення набуває формування у громадян переконання у необхідності регулярного використання різноманітних форм фізичного виховання, масового спорту, раціональної рухової активності [1].

Вивчення статистичної інформації про розвиток фізкультурно-оздоровчого руху «Спорт для всіх» свідчить про те, що на 28.11.2007 року в Україні функціонувало 169 обласних, міських та районних (в містах) центрів [2]. Розвиток руху «Спорт для всіх» в Україні є предметом уваги фахівців, які вивчають історію його формування та аспекти сучасного функціонування [3-5]. Однак не приділяється достатньо уваги вивченню змісту діяльності Всеукраїнського та обласних центрів «Спорт для всіх» виявлення пріоритетів та напрямків, які потребують більшої уваги та обсягів управлінської діяльності.

Метою дослідження є вивчення змісту та встановлення пріоритетів в діяльності центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

Завданнями дослідження були визначені наступні:

- Вивчити, порівняти та узагальнити доступну інформацію про діяльність Всеукраїнського та обласних Центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».
- Провести системно-функціональний аналіз діяльності окремих центрів.
- Виявити пріоритети та упущення в плануванні діяльності центрів фізичного здоров'я населення.

Методи дослідження. В ході проведення дослідження вивчалися документи планування та звітності, а також інформації та WEB – сторінках Всеукраїнського та окремих обласних центрів.

Накопичена інформація не є вичерпною та не стосується всіх центрів, які функціонують в Україні, однак дає можливість скласти уявлення про зміст діяльності центрів.

Системно-функціональний аналіз діяльності проводився із використанням «Класифікатор функцій», сформованого на основі Положення про Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» [6] та Методичних рекомендацій щодо його діяльності [7].

Було піддано аналізу документи планування, вивчалися: «План основних заходів Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» (ВЦФЗН) на 2007 та

2008 роки, плани роботи Львівського обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» за 2007 та 2008 роки. У подальшому виявлялися, визначилися та зіставлялися обсяги запланованих у зазначених роках видів діяльності за групами функцій управління.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз оприлюдненої на Інтернет-сторінках інформації про діяльність Всеукраїнського та окремих обласних центрів свідчить про те, що всі суб'єкти аналізу приділяють значну увагу проведенню різноманітних масових заходів змагальної спрямованості. Не знайдено інформації про роль центрів в плануванні, організації, мотивації та контролі щоденних систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних груп населення, в першу чергу – дорослих за місцем проживання та масового відпочинку.

Проведений системно-функціональний аналіз документів планування Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» виявив наявність планування у зазначених роках всіх функцій управління, які включено до складу класифікатора. Це свідчить про те, що центром плануються всі види, передбачені в документі організаційного регламентування діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

**Показники планування видів діяльності (груп функцій управління)
Всеукраїнським центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»**

Групи функцій	2007рік	2008рік	Зміни обсягів планування
01	6,8	7,5	+0,7
02	25,8	26,1	+0,3
03	11,5	18,8	+7,3
04	14,7	9,4	-5,3
05	1,5	2,1	+0,6
06	14,7	9,3	-5,4
07	10,1	9,3	-1,2
08	6,8	9,3	+2,5
09	10,1	8,2	-1,9
Всього:	100	100	

Як свідчить таблична інформація, обсяги запланованих видів діяльності не є сталими у продовж двох останніх років. У 2008 році значно більше уваги приділено центром науково-методичному та програмному забезпеченню діяльності. Центр запланував і провів низку науково-практичних конференцій, підготував значну кількість науково-методичних видань, необхідних для повсякденної діяльності фахівців, які проводять фізкультурно-оздоровчу роботу. Зазначений вид діяльності має пріоритетний приріст обсягів планування (табл. 1). Більше уваги ніж у 2007 році у 2008 році приділялося співпраці з іншими організаціями та залученню їх до розвитку спорту для всіх в Україні (функція 08).

Одночасно значно зменшилися обсяги планування роботи з кадрами (функція 04). Це може бути пояснено тим, що у попередні роки кадрова проблема була частково вирішена і не потребує колишньої уваги.

Найбільші обсяги діяльності у 2007 році Всеукраїнський центр планував з: організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій – 02, обсяг – 25,8 %); роботи з кадрами (група функцій – 04) та пропаганди і реклами фізкультурно-оздоровчої діяльності (група функцій – 06). На дві останні групи функцій припадає по 14,7 % загальних обсягів діяльності, яка планувалася у 2007 році.

У 2008 році пріоритети запланованої діяльності частково збереглися. Більше чверті всіх запланованих обсягів припадає на організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій – 02, обсяг – 26,1 %); на другому місті науково-методичне та програмне забезпечення діяльності (група функцій – 03, обсяг – 18,8 %); на третьому – робота з кадрами (група функцій – 04, обсяг – 9,4 %).

Найменші обсяги діяльності плануються Всеукраїнським центром з групи функцій 05 – організація та проведення фізкультурно-оздоровчих занять. У 2007 році на неї припадало 1,5 % у 2008 – 2,1 % від загальних обсягів діяльності. Однак слід відзначити тенденцію їх збільшення.

У сформованому «Класифікаторі», як зазначалося вище, окрім груп функцій містяться також під функції, які входять до кожної групи. Вважаємо за важливе зупинитися на підгрупах функцій, які не відображено у планах роботи Всеукраїнського центру два роки поспіль.

В групі функцій 03 – науково-методичне та програмне забезпечення діяльності, Всеукраїнський центр не запланував проведення у 2008 році соціального моніторингу рівня залучення різних груп населення до фізкультурно-оздоровчої діяльності (під функція 03.02), хоча такий моніторинг було проведено і видано його результати [8]; вивчення та узагальнення досвіду роботи кращих центрів (під функція 03.04), хоча щорічно до Всеукраїнського центру скеровуються звіти обласних центрів, такий аналіз проводиться і результати його оприлюднюються.

В групі функцій 04 – робота з кадрами не заплановано виконання під функції 04.05 – організація семінарів (нарад) для працівників центрів. Відомо, що така діяльність Всеукраїнським центром також проводиться.

В групі функцій 05 – організація і проведення фізкультурно-оздоровчих занять, центром не заплановано під функції 05.01 – організація консультативної допомоги тим, які займаються самостійно та 05.03 – залучення волонтерів до проведення фізкультурно-оздоровчих занять. Зрозуміло, що співробітники центру особисто не проводять консультацій для населення, і не залучають волонтерів до проведення оздоровчого тренування однак з цих питань видаються методичні рекомендації, тому в планах роботи ця діяльність повинна мати відображення.

У групі функцій 09 – контроль діяльності не виявлено планування під функції 09.03 – перевірка виконання постанов, наказів, розпоряджень. Названу підфункцію також слід планувати тому, що вона фактично виконується. Прикладом може бути подання звітів про проведення масових фізкультурно-спортивних заходів обласними центрами, в тому числі у вигляді фото та відео матеріалів. Перелік підфункцій, які слід було відобразити в річних планах роботи можна продовжити.

Аналіз річних планів роботи Львівського обласного центру за допомогою «Класифікатора функцій» свідчить про наявність планування всіх груп функцій, які містяться у матриці класифікатора. Це свідчить про дотримання центром «Положення про діяльність» (табл. 2).

Таблиця 2

**Показники планування видів діяльності (груп функцій управління)
Львівським обласним центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»**

Група функцій	2007 рік	2008 рік	Зміни обсягів планування
01	8,0	8,8	+0,8
02	25,8	34,5	+8,7
03	16,5	23,5	+7,0
04	7,7	1,5	-0,8
05	1,1	2,3	+1,2
06	1,2	5,9	+4,7
07	14,1	8,8	-5,3
08	16,0	8,8	-7,2
09	9,6	5,9	-3,7
Всього:	100	100	

Як свідчать дані вищеподаної таблиці заплановані обсяги діяльності з різних функцій є не однаковими у планах роботи за 2007 та 2008 роки. Обласним центром заплановано більше

діяльності з організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій 02); науково-методичного та програмного забезпечення діяльності (група функцій 03); пропаганди та реклами фізкультурно-оздоровчої діяльності (група функцій 06).

Разом з тим, зменшено обсяги планування ряду груп функцій. Це стосується: зміцнення та розвитку матеріально-технічної бази (група функцій 07); співпраці з іншими організаціями (група функцій 08); контролю діяльності (група функцій 09).

Що стосується пріоритетів діяльності, то у 2007 році Львівським обласним центром фізичного здоров'я населення найбільші обсяги планувалися з організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій – 02, обсяг – 25,3 %). На другому місці за обсягами запланованої діяльності знаходилася науково-методичне та програмне забезпечення. Такої діяльності заплановано 16,5 % від загальних обсягів планування (група функцій – 03). На третьому місці за обсягами планування знаходилася група функцій 08 – співпраця з іншими організаціями – 16,0 %.

У 2008 році пріоритети щодо двох із вищеназваних груп функцій збереглися. Так само найбільшими є заплановані обсяги діяльності з організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій – 02, обсяг – 34,5 %) та науково-методичного і програмного забезпечення (група функцій – 03, обсяг – 23,5%). Однак на третьому за обсягами запланованих функцій у 2008 році знаходяться одночасно три види діяльності, кожний з яких призначено по 8,8 % від загальних обсягів, це: планування діяльності (група функцій 01); зміцнення та розвиток матеріально-технічної бази (група функцій 07); співпраця з іншими організаціями (група функцій 09). Зазначимо, що остання із названих група функцій була пріоритетною і у планах за 2007 рік.

Львівським обласним центром плануються найменші обсяги діяльності з груп функцій 05 – організація та проведення фізкультурно-оздоровчих занять та 06 – пропаганда і реклама фізкультурно-оздоровчої діяльності. На названі функції у 2007 році припадало 1,1 та 1,2 % загальних обсягів діяльності. У 2008 році названі функції також вирізняються найменшими обсягами, однак зафіксована тенденція до їх подальшого зростання. Обсяги названих функцій становлять, відповідно: 2,3 % у 2007 році та 5,9 % у 2008 році.

В ході системного аналізу змісту документів планування було виявлено під функції, які не відображено у планах за два останні роки. До їх числа слід віднести: проведення соціального моніторингу рівня залучення населення області до фізкультурно-оздоровчої діяльності (під функція 03.02); програмне забезпечення фізкультурно-оздоровчих занять організація підвищення кваліфікації та атестації співробітників центрів (під функція 04.02); організація консультативної допомоги тим, які займаються самостійно (під функція 05.01); залучення волонтерів до проведення фізкультурно-оздоровчих занять (під функція 05.03); зовнішня реклама на території міста (під функція 06.05); утримання та використання спортивних споруд (під функція 07.03); співпраця зі спонсорами (під функція 08.07) та деякі інші.

Висновки

1. Узагальнення доступної інформації про діяльність Всеукраїнського та 10 обласних центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» свідчить про те, що основним, пріоритетним видом діяльності є організація та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів. Всеукраїнським центром проводяться: Всеукраїнські фестивалі, шоу, акції, місячники, спартакіади. Обласними центрами: змагання ветеранів, школярів, обласні фестивалі. Не знайдено інформації про роль центрів в плануванні, організації, мотивації та контролі щоденних систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних груп населення, в першу чергу – дорослих за місцем проживання та масового відпочинку.

2. Найбільші обсяги діяльності у 2007 та 2008 роках Всеукраїнський центр планував з організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій – 02, обсяг – 25,8 % та 26,1 %); значна увага приділяється Центром науково-методичному та програмному забезпечення діяльності (група функцій – 03, обсяг – у 2008 році 18,8 %). Найменші обсяги діяльності плануються Всеукраїнським центром з групи функцій 05

– організація та проведення фізкультурно-оздоровчих занять. У 2007 році на неї припадало 1,5 % у 2008 – 2,1 % від загальних обсягів діяльності.

3. Львівським обласним центром фізичного здоров'я населення найбільші обсяги у 2007 та 2008 роках планувалися з організації та проведення масових змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів (група функцій – 02, обсяги – 25,3 % і 34,5 %). На другому місці за обсягами запланованої діяльності знаходилася науково-методичне та програмне забезпечення (група функцій 03, обсяги – 16,5 % і 23,5 %).

4. Найменші обсяги запланованої діяльності припадають на групи функцій 05 – організація та проведення фізкультурно-оздоровчих занять (1,1 % у 2007 році; 1,2 % у 2008 році) та 06 – пропаганда і реклама фізкультурно-оздоровчої діяльності: відповідно: 2,3 % у 2007 році та 5,9 % у 2008 році.

5. В процесі планування діяльності Центрів слід передбачати більші обсяги функцій, які безпосередньо стосуються активізації систематичних фізкультурно-оздоровчих занять населення (як спеціально організованих клубами і осередками, так і самостійних).

Перспективи подальших досліджень В планах роботи Всеукраїнського та Львівського обласного центрів відображено не всі види діяльності які виконуються у продовж року, тому необхідно провести аналіз виконання запланованої діяльності із подальшим визначенням обсягів виконаних функцій. Необхідно також вивчити стан співпраці центрів із зацікавленими організаціями та установами, які здатні вплинути на активізацію фізкультурно-оздоровчої діяльності населення.

Список літератури

1. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту / Держ. Комітет України з питань фіз. Культури і спорту. – К. : [Б. В.], 2004. – 15 с.
2. Інформація щодо розвитку мережі центрів ФЗН «Спорт для всіх» в Україні станом на 28.11.2007 р. Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». – Режим доступу: [//www/sportforall/gov/ua](http://www/sportforall/gov/ua)
3. Дутчак М. В. Реалії та перспективи трансформування масового спортивного руху в Україні // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: зб. наук. пр., – Рівне, 2003, – С. 114 – 118.
4. Дутчак М. Стратегія і тактика розвитку спорту для всіх в Україні // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х. ; Л., 2003. – № 16, – С. 3 – 16.
5. Аспекти діяльності центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» / Жданова О., Чеховська Л., Грабовська І., Городній Н. // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 122 – 124.
6. Положення про Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” / наказ Держ. комітету України з питань фіз. культури і спорту від 29.05.2003 ; № 1366. – К. : [Б. В.], 2003. – 8 с.
7. Методичні рекомендації щодо діяльності республіканського (Автономна республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних у м. Києві та Севастополі, міських та районних у містах центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» / затв. наказом Держ. комітету України з питань фіз. культури і спорту № 805 від 28.03.2003 р. – К. : [Б. В.], 2003. – 6 с.
8. Спорт для всіх в Україні : результати всеукраїнського опитування населення та експертного оцінювання / М. В. Дутчак (кер. авт. кол.), П. П. Мартин, О. О. Ляшенко, М. Л. Касьян, Г. А. Володін. – К.: Алекс Принт, 2008. – 16 с.

**ПРИОРИТЕТЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦЕНТРОВ
ФИЗИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ «СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ»**

Ольга ЖДАНОВА, Любовь ЧЕХОВСКАЯ, Наталия ГОРОДНИЙ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Результаты изучения информации о деятельности десяти областных центров, системно-функциональный анализ планирования деятельности Всеукраинским и Львовским областными центрами «Спорт для всех» выявили приоритеты в запланированных объемах деятельности по проведению массовых мероприятий соревновательного содержания и недостаточное внимание к организации и проведению ежедневных, систематических физкультурно-оздоровительных занятий с населением по месту жительства и отдыха.

Ключевые слова: спорт для всех, центры физического здоровья населения, приоритеты и недостатки планирования деятельности.

**PRIORITIES IN THE ACTIVITY OF PEOPLE'S
OF PHYSICAL HEALTH CENTERS «SPORT FOR EVERYBODY »**

Olga ZHDANOVA, Lyubov CHEHOVSKA, Natalia GORODNIY

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The results of study of ten regional centers with system is and functional activity planning analysis of the Ukrainian and Lviv regional centers «Sport for Everybody» showed the priorities the planned activities in conducting sportive mass measures and the lacks attention in organization and conducting daily health improving lessons among the population due to their place of living and place of rest.

Key words: Sport for Everybody, people's of physical health centers, priorities and lacks of activity planning.